

Kaj vse pišejo

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—1 Pohvalna odredba predsednika vlade. Zagrebški listi ponatiskujejo vest sarajevske »Jugoslovenske pošte«, da je ministrski predsednik Cvetković naročil vsem ministrstvom, naj v roku osmih dni popravijo morebitne krivice, ki so bile storjene državnim nameščenim, ker so volili dr. Mačka. Postavijo naj se nazaj na mesta, na katerih so bili pred volitvami v državni, banovinski in samoupravni službi. Vsi listi pozdravljajo to odredbo predsednika vlade kot prvi korak k pomirjenju in rešitvi naših notranjih vprašanj. (»Jutro« 22. II.)

—1 »Delovna preobremenitev kmečke mladine« je daljši članek, ki ga prinaša »Večernik« z dne 18. februarja 1939. in ugotavlja med drugim: Anketa, izvršena med 1249 otroki, je pokazala, da je zaposlenih s težkimi deli 55 odst. otrok malih kmetov (teh je 39 odst.), 56,3 odst. otrok srednjih kmetov (26,6 odst.), 53,8 odst. velikih kmetov (9,5 odst.), 49 odst. poljedelskih delavcev (16,5 odst.), 42,5 odst. obrtnikov (4,3 odst.) in 44,4 odst. otrok staršev drugih poklicev (3,6 odst.).

—1 »Za preosnovo našega šolstva« je naslov večjega članka v »Slovencu« z dne 17. II., v katerem poroča o vzgojnem tednu, ki ga je priredila Slomškova podružnica v Novem mestu. V poročilu prinaša tudi resolucijo, med drugim: Vzgoja v vseh šolah mora biti v duhu narodne preteklosti, slovenske katoliške skupnosti in na tak način prispevati k skupni jugoslovanski misli. Učitelji in profesorji morajo spoštovati verske in narodne svetinje, zaupane jim mladine; kdor bi žalil ta čut in delal proti verskemu in narodnemu temelju, se mora poklicati na odgovor. Učenci srednjih in osnovnih šol morajo biti med seboj tovariški; vsakršno žalitev verskega in narodnega čuta svojih sošolcev je treba kaznovati in zatreti. Pri prenosu poslov od centralne uprave na pokrajinske samouprave se naj da banovinom v prosvetnem oziru največja samostojnost, da bodo mogle v soglasju z narodnimi predstavniki razviti vso delavnost v korist mladine in šole.

—1 Iz seje finančnega odbora. Končno se g. Gabrovšek odločno zavzema za vse one profesorje in učitelje, ki so bili v prejšnjih jeenesarskih režimih politično preganjani, to je prestavljeni ali upokojeni. Gospoda ministra naproša, naj krivice jeenesarskega režima popravi in omenjenim profesorjem ali učiteljem vrne službo. Glede izvenšolskega delovanja učiteljstva, o katerem se je mnogo govorilo pri razpravljanju, izjavlja g. Gabrovšek, da naj v Sloveniji izvenšolsko deluje med ljudstvom ono učiteljstvo, ki čuti z narodom, ki med njim živi, pozna vse njegove potrebe in težave ter spoštuje njihova čustva. Bolje je pa, da med ljudstvom ne deluje učitelj-

stvo, ki je član kakšne organizacije, ki med ljudstvom vzbuja zasovražanje. (»Slovenec«, 22. II.)

—1 Zadoščenje preganjanim nameščenim. Te dni smo slišali po radiju in čitali v domačih listih vesele vesti, da se neke stvari vendar obračajo počasi na bolje. Zlasti vesti iz Sarajeva so tolažilne. V drinski banovini se je namreč dogajalo, da so uslužbenec in uradnike preganjali med drugim že samo zavojo tega, da so na decembrskih volitvah glasovali za listo dr. Mačka, odnosno ker so bili pristajači Hrvatske seljaške stranke. — Zganili so se najprej politični in kulturni činitelji v Sarajevu. Na njihovo posredovanje je predsednik vlade Cvetković telefonski obvestil podbana Krečkovića, potem upravnika državne bolnišnice dr. Šarca in ravnatelja zdravstvenega zavoda dr. Kaunice, da se morajo vsi odpuščeni nameščenici zopet vrniti v svojo službo. To odločbo predsednika vlade so dobro sprejeli v vseh sarajevskih krogih in mnogi upajo, da bodo popravili krivico, ki so jo prizadejali iz prav tako nestvarnega razloga tudi drugim uslužbenecem in uradnikom z mučnimi preganjanji. Nadalje so prejela upravnica oblastva naredbo, da ne smejo pozvati na nastop kazni nobenega od tistih, ki so bili kaznovani zaradi volitve. Skupina narodnega sporazuma v Sarajevu je v teh dveh mesecih izplačala odpuščenim služabnikom in uradnikom, ki jih je bilo samo v tem mestu dobro stotino, nad 80.000 dinarjev podpore. Nekateri nabiralci teh sredstev so bili kaznovani, zdaj pa jim kazni po najnovejši odredbi ukinjajo. Upamo, da se tisti hudi časi, ko so neki politični mogotci — pravilno: politični slabiči — neljube jim nameščenice toliko preganjali brez stvarnih razlogov, ne povrnejo nikoli več. Premestitve, upokojitve in odpustitve iz službe so bile občasno — tu bolj, tam manj — na dnevnem redu. Napravljali so državljane druge, tretje, da, nikake vrste, narodne izobčene, včas kar na debelo... Bo prišel čas, ko bo pošten svet javno s prstom kazal na ljudi, ki so preganjali predlagali, zahtevali in odobrvali. Kdo more preceniti škodo in gorje, ki so jih povzročili preganjalcem nedolžnim posameznikom, družinam in deželi z nesmiselnim početjem? Kakor kaže razveseljivi sarajevski primer, se je zganilo srce in zbujala se jim vest. To je dobro znamenje za našo bodočnost. Človeška vest in državljanska modrost naj povsod zmagujeta! Zavedni narod bo blagoslovil tiste, ki bodo vse take krivice odpravili in popravili, za bodočnost pa odločno preprečili in onemogočili! (»Edinost«, 18. II.)

—1 Za obmejno šolstvo se je na banskem zasedanju zavzel banski svetnik dr. Miler iz Maribora. Ta je v svojem govoru zahteval več paznje za obmejno šolstvo, ki predstavlja važen narodnoobrambni steber. (»Večernik«, 16. II.)

Učiteljski pravnik

—Š Vrnitev odtegljajev, vplačanih za »Zvezo nabavljajalnih zadrug v Beogradu«.

K objavljenim navodilom v zadnjih dveh številkah »Učit. tovariša« smo slednjič doznali, da zahteva »Zveza« poleg mrliskega lista tudi listino sodišča, da je zahtevalec povračila pravni naslednik umrlega vplačnika.

Vlogi po vzorcu v 27. števi. »Učit. tovariša« je torej priključiti overovljen prepis mrliskega lista in sodno listino — izjavo.

—Š Vprašanje K. Z. Čl. 2. uredbi o višini nagrade dnevničarjem se glasi: »Po vsakem dovršenem drugem letu službe se sme nagrada zvišati, in sicer: c) dnevničarjem pod zap. števi. 3 razpredelnice (tu sem spadajo učitelji-dnevničarji) za 60 dinarjev. (Sl. I., kos 13. in 31. iz I. 1932.).

—Š Vprašanje G. P. — Kakšne olajšave je odredilo ministrstvo vojske in mornarice učiteljicam, ki se poročijo z oficirji, pri polaganju kavcije.

Odgovor! Po § 93/a zakona o narodnih šolah prestane po 1. avgustu 1937. služba učiteljici, ki se poroči z osebo, ki ni učitelj narodne šole, zato ne pride za učiteljico po 1. avgusta 1937. v poštev ugodnost, ki je veljala poprej za drž. uradnice, če so se poročile z oficirji. — Olajšava za uradnice, ki ostanejo lahko tudi po poroki v drž. službi, je ta, da jim ni treba polagati kavcije, če znaša njihova mesečna plača dvakrat toliko, kolikor znašajo obresti od kavcije 50.000, odnosno 80.000 din.

Naša gospodarska organizacija

—g Učiteljskemu domu v Mariboru je daroval Neimenovan v spomin nepozabnega učitelja in tovariša Hrena 100 din. V počaščenje spomina blagopokojnega tov. Adolfa Pacherja pa Franja in Šima Vodenik iz Kranja tudi 100 din. Prav iskrena zahvala!

M. Kožuh, blagajnik

—g Zadrugnikom Učiteljske samopomoči v Ljubljani. V četrtem četrtletju 1938. leta (oktober, november, december) je umrlo 7 zadrugnikov: 469.—475. smrtni primer. Ti so: Thurnher-Kovač Anica, Višnja gora; Marn Josip, Ljubljana; Kenda Matija, Goričane;

Stanovska organizacija JUU iz društev Vabila

— JUU SRESKO DRUŠTVO V MURSKI SOBOTI bo zborovalo dne 11. marca ob 9. uri v Sokolskem domu v Murški Soboti. Z ozirom na 20-letnico smrti našega največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja, predava g. profesor Liška o Cankarju. Keri so na dnevnem redu še važne stanovske zadeve, prosimo, da se učiteljstvo zborovanja polnoštevno udeleži. Pol ure pred zborovanjem je sestanek odseka učiteljic. Prosimo tudi, da poravnate članarino za prvo polletje. Poslušajte se učiteljske knjižnice, ki posluje na dan zborovanja od 8. do 9. ure v stari ljudski šoli na Aleksandrovi cesti.

Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠMARJE PRI JELŠAH bo zborovalo v soboto, dne 11. marca, v št. Vidu pri Grobelnem. Poleg običajnih točk je na sporedu nadaljevanje predavanja g. sreskega kmetijskega referenta Bračka o gospodarskih problemih sreza in poročilo tov. Pogačnika o učiteljskih gospodarskih ustanovah. Radi važnosti obeh predavanj pričakujemo polnoštevno udeležbo.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO MARI-BOR-DEŠNI BREG bo zborovalo dne 4. marca 1939. ob deveti uri na deški ljudski šoli v Studencih z naslednjim dnevnim redom: 1. »Gozdarstvo«, predava sreski šumarski referent (s filmom). 2. »Sodobna šola v bistvu in načinu«, predavata tovariša Ciril Drekonja in Ernest Vranc. 3. Situacijsko poročilo. — Zborovanje se prične ob deveti uri. Prosimo točnosti. Ob tej priliki naj šolski upravitelji javijo sreskemu šumarskemu referentu, če bi bili pripravljeni gojiti na šolskem vrtu gozdna drevesa.

Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ČRNO-MELJ bo zborovalo dne 4. marca t. l. ob 12,30 najverjetneje v Črnomlju. Dnevni red in kraj bosta pravočasno javljena.

Odbor.

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA OKOLICA-ZAH. DEL je zborovalo dne 11. februarja 1939. v Ljubljani. Navzočih je bilo 75, odsotnih pa 20 članov.

Predsednik tov. Vrhovec je orisal razmere v naši organizaciji ter napore vodstva, da doseže na merodajnih mestih ugodno rešitev vprašanj glede učiteljskih premostitev, napredovanj, zvišanja prejemkov, novih postavitev in dodelitev ter glede razpisov službenih mest. Obvestil je člane o razsodbi drž. sveta, da pripadajo učitelju, če je dodeljen, dnevnice in potni stroški, da se smatrajo staroupokojene učiteljice ženskih ročnih del kot uradnice in ne kot zvaničnice ter da pripada učiteljicam, ki so poročene z neučitelji in živijo ločeno od svojih mož, stanarina.

Tajnica je objavila članom dopise, ki jih je prejelo društvo.

Tov. Angela Vodetova je v svojem predavanju: Učitelj v službi naroda, pokazala velike in važne naloge, ki čakajo zlasti učiteljstvo, da ohrani našo ljudje ob mejah in izven meja čut, da so deli našega narodnega telesa. Ta naloga zahteva požrtvovalnih delavcev in urejene propagande, kakršno imajo naši močni sosedi. Kako potrebno je to delo, je pokazala predavateljica, ko je opisala žalostne razmere na obmejnih šolah in s statističnimi podatki o izgubi nar. posestev ob mejah. Za poplavitve propagandnega dela je nasvetovala akcijo, kakršno vrše že nekateri srazi in šole v Ljubljani.

Po predavanju je bila daljša razprava. Sprejet je bil predlog, naj bi banska uprava blago, s katerim obdaruje vsako leto nekaj učencev, poslala obmejnimi šolam.

Društvo se bo udeležilo v marcu skupnega zborovanja v Ljubljani.

Na dan naslednjega zborovanja pa si bodo člani ogledali premogovnik in steklarno v Hrastniku.

Sprejet je bil tudi predlog, naj bi sekcija posredovala pri gledališki upravi, da bi znižala vstopnino k predstavam članom našega društva za 50 %.

S. Vrhovec, preds. Lenarčič Ana, tajnica.

Novosti na knjižnem trgu

—k Prešeren 1880. do 1838. Življenje pesnika in pesmi, spisal France Kidrič. Izdala Tiskovna zadruga v Ljubljani 1938. Cena obeh v platno vezanih delov 300 din.

V Tiskovni zadrugi je izšla pred kratkim tudi druga knjiga velikega dela »Prešeren«. Ze prvi knjiga, ki je izšla l. 1936. in ki vsebuje vse Prešernove pesmi in tudi njegovo korespondenco, nam priča o temeljitosti in natančnosti, s katero pisatelj obravnava in opisuje Prešernovo življenje. V drugi knjigi pa je priobčena povsem natančna in vse podrobnosti obsegajoča Prešernova biografija in to od rojstva do njegovega 38. leta. Nad 420 strani obsegajoče delo je razdeljeno v sledeča poglavja: »Razgled«, ki služi namesto uvoda, »Gradove svetle zida si v oblake« poglavje, v katerem je zapopadeno življenje našega velikega pesnika od rojstva do l. 1821. Podrobno je tu podan opis njegove otroške dobe in srednješolskih študij. — »Ko bi bil od konca to vedel kar sedaj vem«. V tem poglavju je zajeta doba Prešernovih študij na juridični fakulteti na Dunaju. Podano je v njem življenje pesnika in tudi njegova težka borba za življenjski obstanek od 1821. do 1828. leta. — »Kjer hodi mu je s trnjem pot posuta« (1828. do 1838.). Tu so orisana leta po pesnikovem povratku z Dunaja in začetek njegovega dela v Ljubljani. Do natančnih podrobnosti so opisane težave, ki jih je imel naš veliki pesnik France Prešeren preden je dobil službo. Zajeto pa je tudi njegovo začetno pesniško delo in prizadevanje ustvariti novo slovensko poezijo. — »Vse misli zvirajo z ljubezni ene« (1833. do 1838.). V tem zadnjem poglavju je podana doba Prešernove ljubezni do Primčeve Julije in njegovo pesniško ustvarjanje v teh letih.

Iz tega monumentalnega Kidričevega dela spoznamo potek Prešernovega dela in vstvarjanja, njegov življenjski opis in povsem natančno dobo, v kateri je Prešeren živel. V tej knjigi so opisane vse književne, kulturne in tudi politične razmere tedanjega časa. Prav ta doba, ki v njej nastopa Prešeren ne samo kot vodnik, marveč tudi kot reformator slovenskega pesništva, je za slovensko literaturo in tudi kulturo velike važnosti. Ni čuda, da so doslej skušali v raznih oblikah opisati Prešerna in njegovo dobo razni pisatelji, tako Vaštetova in Slodnjak, a popoln pregled Prešernovega ustvarjanja, vsega njegovega dela in tudi natančen popis tedanje dobe spoznamo šele iz omenjenega Kidričevega dela.

Oba dela te knjige predstavljata dragocen prispevek naše književnosti. Vsakdo, ki hoče spoznati vse okoliščine, v katerih so nastajale Prešernove poezije in ki hoče spoznati dobo in razmere, v katerih je ustvarjal Prešeren novo slovensko poezijo, mora preštudirati to delo. Zelo potrebno in prav bi bilo, če bi to res lepo delo nabavile vse šole za svoje knjižnice.

Pripomniti je treba, da z drugim delom te knjige še ni zaključena Prešernova biografija, kajti manjka še doba od 1838. do 1849. Zaradi preobsežnosti gradiva bo moral iziti še tretji del Kidričevega Prešerna. S tem bo delo popolno, a Slovenci bomo imeli vsaj o enem izmed svojih velikih mož popolno biografijo.

FR. P. ZAJEC
izprašan optik in urar
LJUBLJANA
sedaj Stritarjeva ulica 6,
pri frančiškanskem mostu

Vsakovrstna očala, daljnogledi, barometri, toplomeri, hygrometri itd. — Velika izbira ur, zlatnine in srebrnine.

Ceniki brezplačno. Kvalitetna optika.

MESTO NA VEČRAZREDNICI

v industrijskem kraju ob železnici Ljubljana—Zidani most, se zamenja z mestom na večrazrednici na Gorenjskem ali Notranjskem. Dopisi na upravništvo pod »Ugodno«.

Največji slovenski pupilarnovarni zavod

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Stanje vlog preko din 420.000.000—

Lastne rezerve nad „ 26.000.000—

Dovoljuje posojila proti vknjižbi

Za vse obveze hranilnice jamči

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA